

TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİM POLİTİKALARININ ANALİZİ: PAYDAŞLAR, ETKİNLİK ve SORUNLAR

Araş. Gör. Bulut DOĞAN

Artvin Çoruh Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
bulutdogan@artvin.edu.tr

GİRİŞ

Afetler tarih boyunca meydana gelmiş ve halen meydana gelen, belirli bir coğrafi bölgede, belirli aralıklarla, görece ani bir şekilde meydana gelen ve kolektif stres yaratan, toplumlara fiziksel, ekonomik ve sosyal alanda olumsuz etkileyen, normal hayatı ve insan faaliyetlerini sekteye uğratan; topluluğun kendi kaynaklarını kullanarak başa çıkma yeteneğini aşan, olağan dışı doğal, teknolojik ve insan kaynaklı olaylardır (AAYTS, 2014; IFRC, 2015; Şahin ve Sipahioğlu, 2009: 5; Erkal ve Değerliyurt, 2009: 149; Karancı, 2005: 93). Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur. Dolayısı ile bir doğa olayının afet olarak değerlendirilebilmesi için meydana geldiği alanda yaşayan topluluğu etkilemesi gerekmektedir.

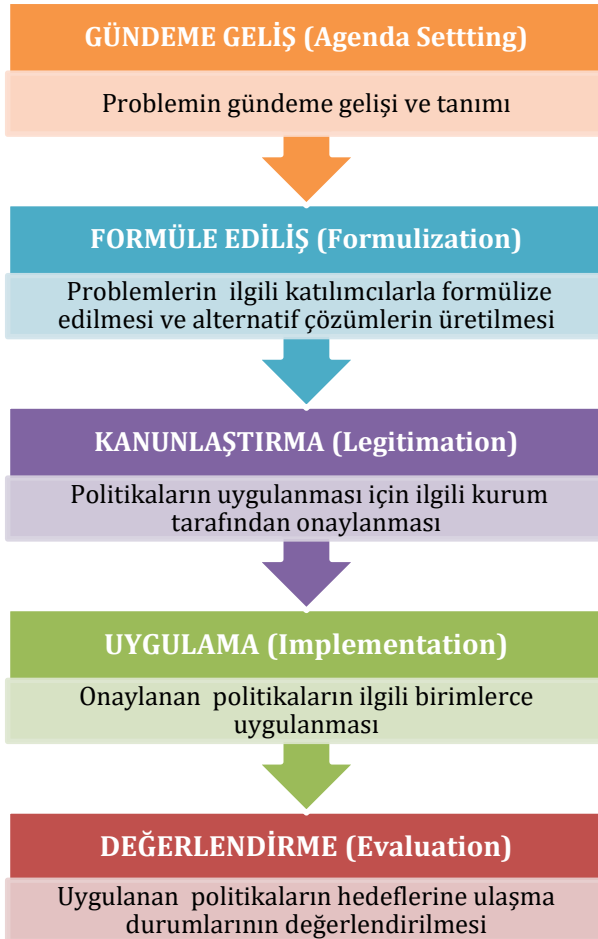
Afetler son 40-50 yılda uluslararası alanda önemli bir konu olarak gündeme gelmiştir. Özellikle 90’lı yıllar itibarıyla afetlerden sonra yara sarma ve iyileştirme çalışmalarını içeren konvansiyonel afet yönetim modelinden, önleme ve risk azaltma anlayışını da içeren afet risk yönetimi anlayışına doğru, kapsayıcı ve çok yönlü bir değişim yaşanmaktadır. Beck’in (1992: 3) tanımladığı ‘risk toplumu’ na geçiş süreci afet yönetimindeki bu değişimi zorunlu kılmaktadır. Bu süreçte Birleşmiş Milletler, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) gibi kurumlar ve bu kurumların yayınladıkları raporlar politika oluşturma sürecinde önemli kilometre taşları olmuş ve olmaktadır.

Türkiye’de 1999 yılında yaşanan ve etkileri çok büyük olan Marmara Depremlerinin yaşanması afet politikalarında değişimin gündeme gelmesinde tetikleyici olmuştur. Depremin ardından, dünyada değişen afet yönetimi politikalarına paralel, içinde bulunulan dönemin değişen ihtiyaçları çerçevesinde bir anlayış yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak bu değişim ve dönüşümün niteliği ve etkinliği tartışılması gereken konulardandır.

KAMU POLİTİKASI SÜRECİ

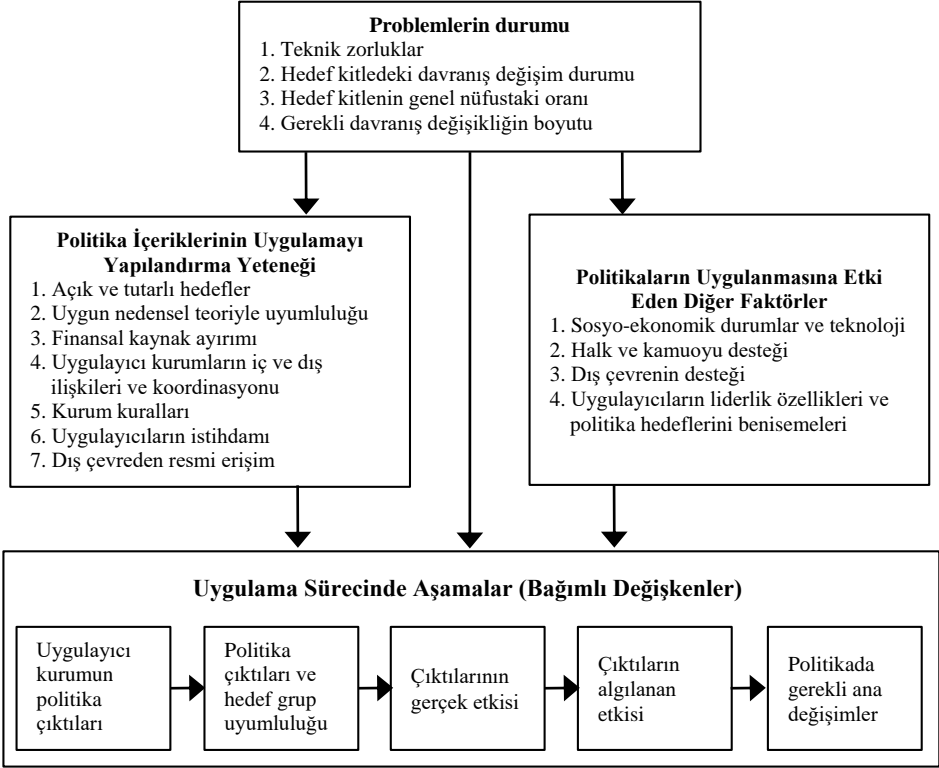
Kamu politikası süreci ‘herhangi bir kamu probleminin tanımlanıp çözüm için devletin gündemine gelmesi; devlet kurumlarının alternatif yolları formüle etmesi; çözüm için yol belirlemesi ve kanuni zeminin üretilmesi; üretilen çözüm yollarının uygulanması ve son olarak uygulamanın değerlendirilmesi ve gerekli revizyonların yapılması’ olarak tanımlanmaktadır (Sabatier 1999: 3 akt. Kaptı, 2013: 18).

Kamu politikası sürecinde uygulanan modellerden biri olan ve klasik veya işlevsel model olarak ifade edilen ‘Süreç Modeli’ (Şekil 1) herhangi bir politika alanında, problemin ortaya çıkmasından, çözümü için formüle etme ve kanunlaştırılması ile kanunlaşan politikaların uygulanması ve değerlendirmesi aşamalarının tümünü içermektedir (Sabatier, 1999; Akgül ve Kaptı, 2010).

Şekil 1. Süreç Modeli (Akgül ve Kaptı, 2010)

Süreç modeli ile detaylandırılan politikalar belli süreçlerden geçerek kanunlaşılır ve uygulamaya konurlar. Ancak Dye’nin (2007) belirttiği gibi her zaman kanunların hedeflediği ile çıktıları arasında bir boşluk oluşma ihtimali mevcuttur (Kaptı, 2013: 18). Bu durum, uygulama aşamasının daha derin bir analize tabi tutulmasını gerektirir. Bu kapsamda, Mazmanian ve Sabatier’ın (1989) geliştirdiği uygulama modeli (Şekil 2) uygulanan modellerden biri olmaktadır.

Şekil 2. Uygulama Süreci Modeli

(Mazmanian ve Sabatier, 1989’dan uyarlanmıştır.)

TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ POLİTİKALARI VE SÜREÇ MODELİ

Türkiye’nin değişen ve dönüşen afet politikalarının süreç modeli perspektifinden değerlendirildiğinde, politikalar için gündem oluşmasından politika çıktılarının değerlendirilmesine kadar olan sürecin ne kadar sistematik işlediği Sabatier’in (1999) detaylandığı model kapsamında; gündeme geliş, formüle ediliş, kanunlaştırma, uygulama ve değerlendirme adımları izlenerek değerlendirilecektir.

TÜRKİYE'DE AFET POLİTİKALARININ GÜNDEME GELİŞİ

Afet politikalarının gündeme gelmesinde Cobb ve Elder'in (1972) iç ve dış tetikleyicilerden bahsetmektedir. Meydana gelen doğal ve teknolojik afetler bu süreçte etkili olmaktadır. Dolayısı ile afet ile ilgili etkinliklerin gündeme gelmesi genellikle bir afetin ardından olmaktadır.

1509 yılında meydana gelen Büyük İstanbul depremi (Kıyamet-i Suğra) ile başlayan ve 1999 Marmara Depremi'ne kadar geçen süreçte, yaşanan afetler sonrasında genel olarak, afeti yaşayan bölgede bulunan halkın kayıplarının giderilmesi ve bölgenin sosyal ve ekonomik anlamda tekrar ayağa kalkabilmesi amaçları ile geçici bir gündem oluşmuş ancak etkinlikler süreklilik arz etmemiştir.

1999 yılında meydana gelen iki büyük deprem (17 Ağustos ve 12 Kasım) sonucunda yaşanan kayıpların büyüklüğü, örgütsel ve eylemsel yetersizlikler, hem kamuoyu nezdinde hem de devlet bürokrasisi ve siyasi aktörler tarafından değişim ihtiyacının gündeme getirilmesinde etkili olmuştur. Bu tarihten itibaren zaman zaman yavaşlama eğilimi gösterse de afet konusu farklı afet ve eylemler ile gündemde kalmaktadır. Son olarak bu çalışmanın hazırlanma sürecinde Artvin'in Hopa ilçesinde meydana gelen sel ve heyelan afetleri, hazırlık, risk azaltımı, etkili müdahale ve iyileştirme gibi konuları yeniden gündeme taşımıştır.

AFET POLİTİKALARININ FORMÜLE EDİLMESİ

Dünyada 70 ve 80'li yıllar itibariyle, hızlı şehirleşme ve nüfus artışları gibi sebeplerden dolayı afetlerden etkilenen nüfus hızla artmıştır. Etkilenen nüfusun, afetler sonrasında uluslararası kuruluşlarca yapılan yardımlara gereksinmelerinin büyümesi, yardım geri dönüşlerinin sınırlı kalması gibi sebepler klasik afet yönetimi anlayışının sorgulanmasına sebep olmuştur (Balamir, 2007: 1). 90'lı yıllarda ise bu ve buna benzer afet sonrası müdahale politikalarının yetersiz kalması sonucu ve BM, OECD, HABITAT ve diğer uluslararası kuruluşların çalışmalarının etkisiyle bir anlayış değişikliği yaşanmış ve yeni bir takım politikalar formüle edilmiştir. Bu kapsamda yapılan etkinlikler ile, katılıma önem veren, afet öncesi risk azaltımı ve hazırlıklı olma yaklaşımları ile afet sonrasında etkin ve sürdürülebilir müdahale, iyileştirme ve sonrasında yeniden inşa yaklaşımlarını benimseyen, kapsayıcı politikaların geliştirilmesi ve Afet Yönetim Sistemine uygun uygulamaların sağlamaştırılması yolunda çalışmalar yapılmış ve yeni stratejiler geliştirilmiştir.

1999 sonrası dönemde Marmara Depremlerinin yıkıcı etkileri afet yönetim sisteminin yetersizliklerini ortaya koymuş ve dünyada gelişen afet yönetimi anlayışına uygun yeni politikalar geliştirmesi zorunluluğunu getirmiştir. Yeni politikaların formüle edilme sürecinde önemli bazı adımlar atılmıştır. Öncelikle 4452 Sayılı Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler Ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu çıkarılmıştır. Bu yetki kanunu ile afeti yaşayan bölgenin ekonomik ve sosyal işlevlerini normale döndürebilmesi için alınacak önlemler formüle edilmiş

kanunlaştırma aşamasında yapılacakların yol haritası oluşturulmuştur. Devam eden süreçte; Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi (2002), DPT Orta Vadeli Programları, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)'nda afete ilişkin bölümler, Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi Ve Eylem Planı (Kentges 2010-2023), Ulusal Deprem Stratejisi Ve Eylem Planı (UDSEP-2023), Türkiye Ulusal Afet Müdahale Planı (TAMP), AFAD Strateji Planı (2013-2017) vd. önemli politika belgeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sayılan strateji belgeleri ve planlar, Türkiye'nin afet yönetimi ile ilgili gelecek adımlarının tespiti ve yol haritasının oluşturulması açısından önem arz etmektedir. Bu belgeler ile konvansiyonel afet yönetimi anlayışı yerine bütüncül ve afet yönetiminin risk ve zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarının tümünü kapsayan bir politika oluşturma adına adımlar atılmaya çalışılmıştır.

AFET POLİTİKALARININ KANUNLAŞTIRILMASI

1999 Depremi sonrası 4452 Sayılı Yetki Kanunu ile formüle edilmesi ile kanunda sayılan başlıklarda 38 kanun ve KHK, 28 Kararname, 32 yönetmelik, tebliğ ve genelge çıkarılmıştır. Yerel yönetimlerde ise 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı belediye kanunu ve 5302 sayılı İl özel idaresi Kanunu'nun ilgili maddeleri ile düzenlenmiştir.

2009 yılında 5902 Sayılı yasa çıkarılmış ve Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Kurulmuş, Türkiye Acil Durum Yönetimi, Afet İşleri ve Sivil Savunma Genel Müdürlükleri kaldırılmış, görev ve yetkileri yeni kurulan başkanlığa devredilmiştir. Düzenleme ile hedeflenen, Türk Afet Yönetimi çerçevesinde etkililiği tartışmalı, birbiri ile yeterince koordine olamamış, merkezde ve taşrada bulunan idare, kurum ve komiteleri bir çatı altında toplamaktır (Çorbacıoğlu ve Çelik, 2014: 407). Daha önce çeşitli kanun maddelerinde yer verilen 'kentsel dönüşüm' projeleri ile ilgili düzenlemelerin 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ile yasalaşmıştır.

Tüm bu yasalaşma sürecinde dikkati çeken önemli bir özellik, afet yönetimi sorunlarının daha iyi kanun veya idari düzenlemeyle çözülebileceği düşüncesidir ve bu amaçla kanunlaştırma adımları izlenmektedir. Fakat buna rağmen afet öncesi çalışmalara öncelik verilmesine yönelik hukuksal metinlerin yetersiz olduğu gözlemlenmektedir.

AFET POLİTİKALARININ UYGULANMASI SÜRECİ

Uygulama aşaması kamu politikası sürecinin önemli ve kritik bir aşamasıdır. Bu aşamanın daha derinlikli analiz edilebilmesi adına Mazmanian ve Sabatier'in (1989) uygulama modeline uygun bir yöntem izlenecektir (Şekil 2). Bu model kanımızca süreç modelinin diğer aşamalarını da kapsar niteliktedir. Bu kapsamda 1999 sonrası, Türkiye'nin afet politikalarında yaşanan değişimin eyleme dönüştüğü süreçte atılan adımlar sıralanmalı, afet yönetimindeki problemlerin durumu tespit edilmelidir. Belirtilen yılda yaşanan depremler sonrası süreçte yapı denetimi,

sigortacılık, kentsel dönüşüm vb. konularda kanunlaşmış ve uygulamaya konmuştur ve bu yasalar toplumun tamamını etkiler niteliktedir.

Uygulanan politikalar sonucu, afetleri kader ve takdir-i ilahi olarak görme eğilimi yerine afetlerin hem insan kaynaklı hem de doğal olduğu anlayışı yerleşmeye başlamıştır. Buna rağmen riskler konusunda yeterli farkındalık sağlanamamıştır. Örneğin zorunlu deprem sigortası uygulamasına katılım oranı, ilgili yasalara rağmen 40.5 te kalmıştır (DASK, 2015).

Bölge	Konut Sayısı	Sigortalı Konut Sayısı	Police Dağılımı (%)	Sigortalılık Oranı (%)	Prim	Prim Oranı (%)
Marmara	6.014.550	3.039.602	42,40	50,50	383.148.916	48,90
İç Anadolu	3.332.500	1.335.029	18,60	40,10	77.719.526	9,90
Ege	2.616.350	960.989	13,40	36,70	136.477.377	17,40
Akdeniz	2.236.030	798.814	11,20	35,70	79.560.947	10,20
Karadeniz	1.693.780	537.808	7,50	31,80	54.250.715	6,90
Güney Doğu Anadolu	991.460	263.486	3,70	26,60	22.367.230	2,90
Doğu Anadolu	777.020	225.215	3,10	29,00	30.089.522	3,80
Toplam	17.661.690	7.160.943	100,00	40,50	783.614.232	100,00

Tablo 1. Bölgelere göre zorunlu deprem sigortasına katılım oranı (DASK, 2015)

Afet yönetimi politika içeriklerinin değerlendirilmesinde uygulamayı yapılandırma yeteneği bağlamında uygulayıcıların açık ve tutarlı hedefler belirlemesi gereklidir. Bu kapsamda Türkiye’de mevcut afet yönetim sisteminin başat aktörü olan AFAD’ın stratejik planına baktığımızda özetle ‘Risk Odaklı Bütünselik Afet Yönetimi’ kurmak, standartları oluşturmak ve eğitime yönelik amaç ve hedefler belirlediği görülmektedir. Bu hedefler teoride, risk toplumu sürecinde uluslararası alanda değişen ve dönüşen afet politikalarına uygun bir seyir izlemektedir.

Afet politikalarının uygun nedensel teoriyle uyumlu olması da gerekmektedir. Fakat bu aşamada bazı sapmalar görülebilmektedir. Örneğin, Kentsel dönüşüm uygulaması sağlıksız ve afete duyarlı alanlarda değişiklik yapılması öngörürken bazı alanlarda koruma altında olan binalarında yıkılabileceği ve rant tehlikesinin ortaya çıkabileceği izlenmektedir (Örn. Sulukule).

Afetler ile ilgili uygulamalara finansal kaynak ayırımı da önemli bir başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. AFAD’ın stratejik planında yer alan analizlerde kurumun güçlü yanlarından birinin finansal durumu olduğu belirtilmektedir. Afetlere ilişkin, risk azaltımı faaliyetlerine kaynak ayırımına özen gösterilmesi gerektiği gibi afet sonrası yara sarma ve iyileştirme aşamaları içinde gerekli kaynağın ayrılması gereklidir. 2011 Van depremi ardından AFAD verilerine göre yeniden yapım maliyetleri de dahil edildiğinde 4.8 milyar TL lik bir rakamın harcanmış olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Afet öncesi ve sonrasında uygulayıcı kurumların koordinasyonu da büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda kuş gribi (2005-2006) afeti örnek olarak gösterilebilir.

İlgili yasada koordinasyon görevi olmayan Tarım ve Köyişleri Bakanlığı önemli bir aktör olarak ortaya çıkarken, salgın insan sağlığını tehdit eder duruma gelinceye kadar Tarım ve Sağlık bakanlıkları arasında etkili işbirliği sağlanamadığı görülmektedir (Çorbacıoğlu ve Çelik, 407). 2009 sonrasında ise 5902 sayılı yasa ile kurum ve kuruluşlar ile STK lar arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevli 'afet ve acil durum koordinasyon kurulu' toplantılarının düzenli olarak yapılmaması koordinasyonun sağlanamaması ve alınacak önlemlerin sağlıklı olarak belirlenememesine yol açmaktadır (Özden ve Özmen, 2013: 23).

Gönderilen Toplam Acil Yardım Ödeneği	502.175.666
BAŞBAKANLIK	10.000.000
İnsani Yardım Hesaplarından Yapılan Harcamalar	224.030.000
Diğer Bakanlık, Kamu Kurum ve Kuruluşları Harcamaları	1.210.552.445
Kızılay	121.740.373
STK'lar (Bilgi Alınabilen)	27.112.540
Valilikler	21.345.000
Özel Sektör	13.880.000
Yurtdışından Gelen Malzemelerin Toplam Tutarı	76.849.000
Kalıcı Konutlar İçin TOKİ'ye Aktarılan Tutar	2.362.000.000
EYY Kapsamında Aktarılan Tutar	254.500.000
Van Maliyeti Toplam	4.824.185.024

Tablo 2. Van Depremi Sonrası Harcama Dağılım Tablosu (TL) (AFAD, 2014)

Afet yönetimi politikalarının uygulanmasında kurumların faaliyetlerinin yanı sıra sosyo ekonomik durumlar ve teknoloji, halkın katılımı ve desteği, dış çevre faktörleri gibi özellikler de etkili olmaktadır. Bu kapsamda, afetlerle mücadele kapsamında tahmin ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi müdahale alanında teknolojik araçların kullanılması ve CBS gibi programlar aracılığı ile etkinliklerde bulunulması, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinin ihtiyaçlarına göre yapı standartlarının getirilmesi önem arz etmektedir.

Sosyo-ekonomik durumun etkisi bağlamında, 1999 yılında meydana gelen depremlerin Türkiye'nin nüfus, ekonomik faaliyetlerin en yoğun olduğu Marmara Bölgesinde meydana gelmesi ve daha önce belirtildiği üzere kayıpların fazlalığı ve diğer etkenler ile geniş yankı bulmuştur. Bu kapsamda üretilen politikalar yalnızca afetin yaşandığı alanda değil tüm ülke çapında zorunlu deprem sigortası, yapı yönetmeliğinin değişmesi gibi önlemlerin alınmasını gerektirmiştir.

Halkın ve sivil toplumun katılımı ve desteği afet yönetiminde önemli bir başlıktır. Bu bağlamda AFAD'ın 'Afete Hazır Türkiye' gibi projeleri ile halkın katılımının artırılması hedeflenmektedir (AFAD,2015). AKUT, TRAC vd. STK'ların AFAD'ın çözüm ortağı olması, sivil toplum kuruluşların katılımının sağlanması konusunda önemli adımlar olarak sayılabilmektedir.

Meydana gelen afetlerin ardından STK'ların yanı sıra ve uluslararası kuruluşlar ile gerçekleştirilen ortak projeler ve afetler sonrası gelen yardımların (Tablo 2) destekleyici işlevi vardır. Projeler kapsamında, UN-ISDR tarafından başlatılan RADIUS (1996) projesine İzmir'in katılımı ile risk azaltımı konusunda gelişmeler yaşanmış, GONAF (2011) gibi ortak projeler ile de Marmara'da ilk derin kuyu sismometre projesi başlamıştır.

Görüldüğü üzere uygulayıcı kurumların politika oluşturma sürecinde bazı önemli adımlar atmış, ancak bu politikaların uygulanması konusunda eksiklikler yaşanmıştır. Halkın tam anlamda belirlenen politikalara katılımının sağlanamadığı ve riskler hakkında yeterince duyarlı olmadıkları görülmüştür.

Afet Yönetimi Politikalarının Değerlendirmesi

AFAD stratejik planında ve yıllık idari faaliyet raporlarında kurumsal kabiliyet ve kapasitenin kullanılması bağlamında değerlendirme yapılmaktadır. Bu değerlendirme ile kurumun faaliyetlerinde güçlü ve zayıf yönleri sıralanmıştır. Projeler bazında ise UDSEP-2023 kapsamında bir izleme ve değerlendirilme komitesi kurulmuştur. Bu kapsamda, 2012-2013 Kısa Dönem Değerlendirme ve 2014 Yılı Değerlendirme Raporları yayınlamıştır. Bu raporlar ile kısa orta ve uzun vadede gerçekleştirilen eylemler sıralanmıştır.

Değerlendirme raporları, politika sürecinde çeşitli belge ve stratejiler ile ortaya konan ve amaçlanan hedeflerin ne kadarına ulaşıldığı konusunda fikir vermektedir. Değerlendirme raporlarının ardından oluşturulan performans programları ve kurumsal mali durum ve beklentiler raporları ile de bir sonraki dönem için strateji ve hedefler belirlenebilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'nin afet yönetimi ile politikaları değerlendirilmesi bakımından, süreç modeli perspektifinde politikaların gündeme gelişinden değerlendirme evresine kadar geçen süreçte değerlendirilmiş, uygulama aşamasında yaşanan sorunlar incelenmeye çalışılmıştır.

1999 sonrası dönemde afet sonrası politikalarda daha etkin ve sürdürülebilir müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa yaklaşımlarının benimsenmesinin yanı sıra afet öncesi politikalarda risk azaltma ve hazırlık çalışmaları önem kazanmaya başlamış, 2009 sonrasında AFAD'ın kurulması ile Dünya'da değişen ve dönüşen afet politikalarına uygun bir politika belirleme süreci yaşanmıştır. Bu süreçte politikaların etkin uygulanabilmesi için, yasal altyapı, teknik gelişmelere uyumluluk, personel ihtiyacının karşılanması, sivil toplumun ve vatandaşların desteği gibi bileşenlerin de sürece etkin bir şekilde dahil edilmesi, koordinasyonun sağlanması gibi önlemlerin alınması gereği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Türk kamu yönetiminde karmaşık ve bir o kadar hassas bir kamu politikası alanı olan afet yönetimi alanında çalışmaların derinleştirilmesi gerekmektedir. Böylece daha önce

sayılan ve son olarak Hopa'da meydana gelen afetlerde meydana gelen kayıpların önüne geçilebilecektir.

KAYNAKÇA

- AAYTS, Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü (2014), <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/101-20.14112716301-sozluk.pdf>, Erişim Tarihi: 16.04.2015.
- AFAD (2015), Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/TR/Index.aspx>, Erişim Tarihi: 28.08.2015.
- AFAD (2014), Müdahale İyileştirme ve Sosyo-ekonomik açıdan 2011 Van Depremi, <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/78-20140529153416-mudahale.-iyilestirme-ve-sosyoekonomik-acidan-2011-van-depremi-raporu.pdf>, Erişim Tarihi: 28.08.2015.
- AFAD (2012). *2013 – 2017 Stratejik planı*. Başbakanlık Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <https://www.afad.gov.tr/belgeler/afadsp2013-2017.pdf>, Erişim Tarihi: 23.08.2015
- Akgül, A. ve Kaptı, A. (2010). Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadele politikası: Politika süreç analizi. Özeren, S., Sözer, A. ve Demir, O (eds). *Yerelden Küresele Sınır Aşan Suçlar*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Balamir, M. (2007), *Afet politikası, risk ve planlama*, TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara.
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*, Çeviri: Mark Ritter, London: Sage Publications.
- Cobb, R. W. ve Elder, C. D. (1972). The dynamics of agenda building, Shafritz J. M. Layne, K. S. ve Borick, K. P. (eds), *Classics of Public Policy* (pp. 128-136), NY: Pearson Longman.
- Çorbacıoğlu, S. ve Çelik, S. (2015). Sosyal ağbağ analizi bağlamında afet müdahale sistemleri ve resmi örgütlenme politikalarının analizi: 2006 Kuş gribi ve 2011 Van depremi müdahale operasyonları. *Kayfor12 Bildiriler Kitabı*, Aydın.
- DASK (2015). Doğal Afet Sigortaları Kurumu. <http://www.dask.gov.tr/zorunlu-deprem-sigortasi-istatistikler-3.html>, Erişim Tarihi: 26.08.2015.
- Dye, T. R. (2007). *Understanding public policy*, NY: Prentice Hall.
- Erkal, T. ve Değerliyurt, M. (2009). Türkiye'de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22) <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunidcd/article/view/1021006944>, Erişim Tarihi: 23.08.2015

- GONAF (2011). *A deep geophysical observatory at the North Anatolian fault a borehole – Based seismometer network at the Eastern Sea of Marmara* (Kuzey Anadolu Fayında Jeofizik Gözlemler Marmara Denizinin Doğusunda Derin Kuyu Sismometre Ağı), Ankara: Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- IFRC (2001). *Riskin Azaltılması-Afetlere Hazırlık ve Müdahale Eğitimi Programı*, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Ankara: Yorum Matbaacılık.
- Karancı, A. N. (2005). *Afetlerde psikolojisi ve hazırlıklı olma/ zarar azaltma davranışları: Afet yönetiminin temel ilkeleri*, T.C. İçişleri Bakanlığı – Ankara: Tıca Yayını.
- Kaptı, A. (2013). Kamu politikası sürecinde klasik yaklaşım modeli. 2. Baskı Kaptı, A. (edt), *Kamu Politikası Süreci: Teorik Perspektifler*, Modeller ve Analiz Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Laswell, H. (1951). The policy orientation. Learner, D. and Laswell, H. (eds), *The Policy Sciences: Recent Developments in Scope and Methods* (pp. 3-15), Standford CA: Standford University Press.
- Mazmanian, D. A ve Sabatier, P. A. (1989). *Implementation and public policy*, NY: University Press of America.
- RADIUS (1996). Risk assessment tools for diagnosis of urban areas against seismic disasters. http://www.unisdr.org/files/2752_RADIUSRisk_Assessment.pdf, Erişim Tarihi: 23.08.2015.
- Özmen, B. ve Özden, A. T. (2013). Türkiye'nin afet yönetim sistemine ilişkin eleştirel bir değerlendirme, *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 49. (Ekim), ss.1-28
- Sabatier, P. A. (1999). *Theories of the policy process*. Boulder, Colorado: Westview Press.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2009). *Doğal afetler ve Türkiye*. Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- TAMP (2013). *Türkiye Afet Müdahale Planı*, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, https://www.afad.gov.tr/UserFiles/File/PLANLAR/Afet_Mud_Pl_ResmiG%2020122013.pdf,
- UDSEP-2023 (2012), *Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı*, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, <http://www.deprem.gov.tr/sarbis/doc/belgeler/udsep2012-2023.pdf>, Erişim Tarihi: 23.08.2015.